

Mester Györgyi : Elbeszélések

A tökéletes tanú

Amikor a buszmegállóban elcsattant az első pofon, már sejtette, aznap mégis a villamost kellett volna választania. Délutánonként ugyanis a munkahelyéről - aktuális hangulatának megfelelően - hol villamossal, hol busszal ment haza.

A pofont ökölcsapások követték, majd, miután a bántalmazott földre került, néhány rúgás is landolt a magzati pózban kuporgó hátán és altestén.

Valaki a megállóban várakozó utasok közül, mobilon hívta a rendőrséget, melynek képviselői - meglepő gyorsasággal - hamarosan meg is jelentek a helyszínen.

Mire észbe kapott, már fel is írták az adatait, mivel - felháborodván a történeteken, első felindulásában - önként jelentkezett, hogy szemtanúja volt az esetnek.

Csak otthon kezdett gondolkodni azon, jól tette-e, hogy nem vonta ki magát a spontán adódó állampolgári kötelezettsége alól, mármint, hogy tanúskodjon a buszmegállói esetben.

Hogy jó nem származhat az ügyből, az szinte bizonyos. Legalább is, a számára nem. Mert miről is van szó? Arról, hogy ő terhelő adatokat köteles mondani valakiről, akit nem is ismer. Azt azonban tudja az ismeretlen elkövetőről, hogy erőszakos természetű, hiszen - láthatóan, különösebb ok nélkül -, durván nekiesett egy embertársának, és mások szeme láttára agyba-főbe verte.

Na már most, ha ő erre az alakra rosszat mond, és az illetőnek baja származhat belőle, annak komoly következményei lehetnek.

Mert amikor majd a gyanúsított, az iratismertetés során, átolvassa a tanúk vallomását - közöttük az övét -, látni fogja, hogy itt van egy ötvenes pacák, akinek semmi köze nincs az ő viselt dolgaihoz, mégis beleszólt az életébe.

Bemőszerolta a hatóság előtt, súlyos dolgokkal gyanúsította meg. Pedig ő csak egy jogos követelése végére akart pontot tenni a pofonnal - na meg az azt követő ökölcsapásokkal és rúgásokkal -, ami szerinte, teljesen jogos volt, mivel a másik átverte, megrövidítette nyolcvan ronggyal, amit, megállapodásuk ellenére, önkényesen lenyúlt a közös hasznából.

Végére is, erről is szó lehetett. Ami igaz, az igaz. Ha lenyúlják az ember pénzét, azt muszáj megtorolni. Valamiért csak kijárt az a sok pofon... Vagy mégsem?!

Ugyanakkor, az is előfordulhat, hogy a megvert teljesen ártatlan volt. Halottunk már ilyesmiről. Lehet, hogy csak a buszmegállóban feltorlódott tömegben - akaratlanul - elfogta a másik elől a helyet, vagy a... kilátást. És ekkor eszébe jutott, mennyit szokott ő is mérgeledni - persze, mindenféle következmény nélkül -, ha a metróra várakozás közben, valaki elállt, és eltakarta előle a kilátást, amiért ő nem tudta továbbolvasni a kivetítőt a híreket.

Rengeteg variáció adódhat, az is lehet, hogy a verő fél jött előbb, a másik meg erőszakosan elébe állt, azzal a szándékkal, hogy majd az elsők között száll fel a buszra, s ezzel ülőhelyet biztosít magának.

Amikor megkapta az idézést, még mindig hezitált. Talán, ha az új influenzára hivatkozva, telefonon felhívná az ügy előadóját és ecsetelné aggasztó egészségi állapotát, kibújhatna a terhes kötelezettség alól. Esetleg végleg is. Hátha közben lezárják az ügyet, és rá már nem is lesz szükség.

A fiatalos hangú rendőrnő azonban hajthatatlan volt a telefonban. Közölte, ő immunis, be van oltva az új influenza ellen, nyugodtan menjen be hozzá a tanúkihallgatásra. Egyidejűleg finoman tudtára adta azt is - mintegy kötelező felvilágosításként -, ha nem megy be, elővezethetik.

Hát bement. Akkor már vagy három napja nem aludt. Váltig azon töprengett, mit is kellene mondania. Valamit, ami nem hazugság, és nem sodorja vele bajba önmagát, egyidejűleg nem is terhelő oly mértékben, hogy azzal magára haragítaná az elkövetőt. Mert ha „olyasmit” talál mondani, az a durva alak valószínűleg revansot vesz rajta.

A kihallgatás tanúkénti adatainak felvételével kezdődött. Azután jött a java. Hogy mit is látott? Tényleg pofonvágtá az elkövető a sértettet? Aztán ökölcsapások tömkelegét mérte rá? És még rugdosta is, amikor már a földön feküdt?

A gyors egymásutánban feltett kérdésekre, csak kapkodta a fejét. Mint a villám, futott át az agyán a felismerés, hogy ő itt csak a rövidebbet húzhatja. Ha tényeket mond, elmondja a valóságot, az elkövető megbosszulhatja, és amellet, őt még a bíróságra is behívhatják.

Az ügy évekig elhúzódhat, sohasem ér véget. Rendőrségi ügye lesz, mint a klasszikus viccben, a kabátlopás esete fog megisméltódni vele is. Ő csupán ártatlan tanú, quázi az ő kabátját lopták el, mégis, róla híresztelik majd, hogy rendszeresen rendőrségre, bíróságra jár, vagyis „ügye” van.

Döntött. Amikor pár percnyi gondolkodás után nekifogott a válaszadásnak, rögtön azzal kezdte, hogy ő csak a cselekmény befejeződését követően ért a helyszínre. Ott volt ugyan a buszmegállóban, de nem látott semmit, mert későn érkezett. Csak azt látta, valaki fekszik a földön, egy másik alak meg kiabál vele, számon kér rajta valamit. Aztán jöttek a rendőrök, meg a busz is, amire ő felszállt. Tulajdonképpen, nem látott semmi érdemlegeset. Nem is érti, miért az ő adatait írták fel az intézkedő rendőrök, amikor ő a második sorban állt, a piros kabátos, szőke hölgy ugyanakkor közvetlenül a földön fekvő alak mellett. Miért nem őt kérdezik?!

Miután a semmitmondó vallomást aláírta, s megkönnyebbülten kilépett az iroda ajtaján, a kihallgató tiszt nem állhatta meg, hogy kollégájának meg ne jegyezze: na, ez is egyike volt a „tökéletes tanúknak”. Önként jelentkezett, de mire sor került rá, hogy ténylegesen vallomást tegyen, nem mondott mást, csak a szokásosat: mindent láttam, háttal álltam, ott se voltam...

Lila köd

A ló fehér volt, mint az angyalok szárnya, mint a legtisztább hó, bár - ha ez nagy néha, viccként szóba került, megjegyezték -, nem a „fehér ló fia”, csak egy amolyan hétköznapi, szürke kancáé.

A gazdája azonban meglehetősen kedvelte, annak ellenére, hogy törekenyebb, kecsesebb volt a többinél, ezáltal kevésbé strapabíró, kevésbé terhelhető.

Azért végezte a dolgát, rendesen. Ha megpakolták a kocsit, húzta, inaszakadtáig, ha a hátára halmozták a rakományt, azt is eltúrte, zokszó nélkül.

Sosem volt csökönyös. Úgy tűnt, mindent elvisel, mint aki csak élettapasztalatokat gyűjt, további hasznosításra. Élte a maga kis életét, a többi lóval, barnákkal, feketékkel együtt. Egyszer még szerelembe is esett, az istállóba újonnan érkezett fickándozós, fényes szőrű, kis vörös lóval. Hamar kiderült azonban, a másik nem csak feltűnő viselkedésű, de sokszor kirúgott a hámból, kicsapongó életet élt, és másként is, igen közönséges volt. Eltérő természetük miatt, vagy másért, de a vonzalma viszonzatlan maradt.

Az idő multával egyszer csak azt vette észre, elszálltak felette az évek. A baj csak az volt, hogy a gazda is észrevette, már nem húz olyan kitartóan, olyan jól. Göcsörtösek, inasak lettek valaha vékony, karcsú lábai, megpókosodott és kehessé vált.

A gazdának eleinte nem volt szíve a vágóhídra küldeni, gondolta, mire is menne vele. A húsa rágós, a lóbőr se kelendő már, nem használja azt senki, semmire.

Hát hagyta, tartotta továbbra is az istállóban, valami csodára várva, hogy majd csak megoldódik a dolog magától.

Az őszi nagyvásáron azonban meglátott egy árust, önnön állítása szerint, művészembert, ki lószőrrel bevont kulacsokat készített. Az alkalmat nem akarta elszalasztani, szerény fizetségért felajánlotta a lovát.

Az öreg, fehér ló a vágóhídra vitele előtti utolsó éjszakán, valamit megsejtett a rá váró sorsból. Álmodott, vagy csak képzelődött, hogy amint megvirrad, ő onnan elkerül...

Felsejlett a hajnal. Szokatlan érzésre ébredt. Frissnek, fiatalnak érezte magát, de közben valami viszkedett a hátán, aztán meg húzta is hátrafelé. Miközben peckesen egyet-kettőt előre lépett, suhogást hallott maga fölül.

Az istálló ajtaját, a megszokottól eltérően, nyitva találta. Vonzotta a derengő fény, lila köd terjengett odakinn, hát kíváncsian kifelé lépdelt. Hátán a feszítő érzés fokozódott, mintha ott is lábai nőttek volna. Kiért az istállóból, felnézett a hanyatló holdra, és oda kívánczolt, a tágas, kékeslilán felkínálkozó, hatalmas levegőbe.

Ekkor a hátán, az a valami magától életre kelt, és a csapkodó szárnyak levegőbe emelték...

Ott, túl a rácson...

A rács két különböző oldalán, egymással szemközt álltak. Nézték egymást. Egyikük belekapaszkodott a rácsba, mire a másik kicsit hátrébb lépett, előre kivédve egy esetleges későbbi, hirtelen reakció, kiszámíthatatlan következményeit.

Figyelmesen nézték egymást, mintegy várakozóan. Mindegyikük azt hitte, hogy ő van a rácson innen, és a másik a rácson túl, bezárva.

Amelyik fogta a rácsot, mereven, de csillogó, értelmes tekintettel figyelte a kívül állót. Moccanás nélkül szegezte tekintetét, egyenesen a másikra. Próbálta kifürkészni, mire gondol. Mit tenne, ha tehetné? *Minek nézi őt?*

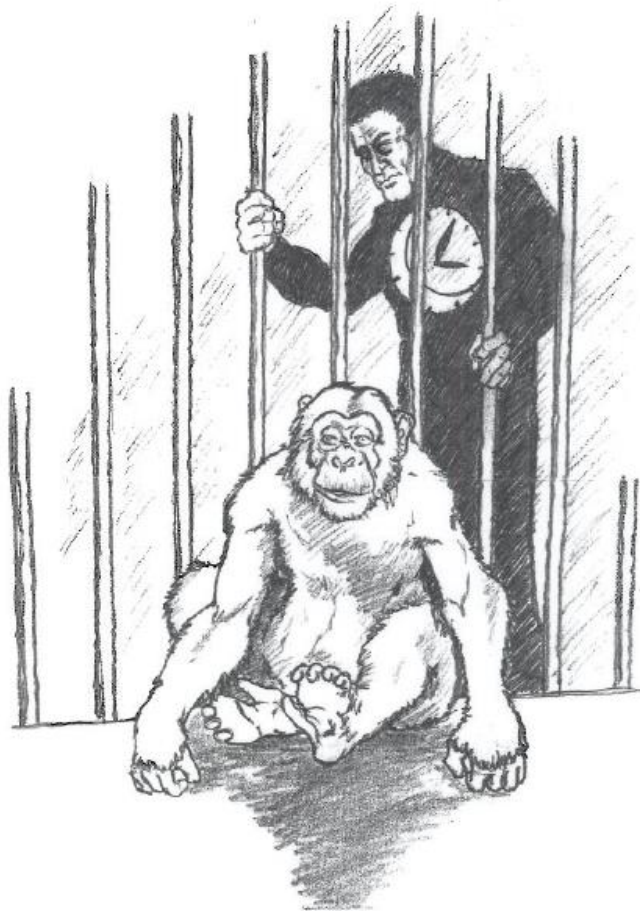
Az, aki azt hitte, a rácson kívül áll, szintén figyelt. Érezte, hogy a másik fogva tartja őt a nézésével. Megbabonázta, olyan komolyan, fürkészve vizslatta. Úgy érezte, behatol a fejébe, olvas a gondolataiban. Ki volt előbb?

Úgy érezte, mögötte az üres tér azt sugallja, ő szabad, ő azt tehet, amit akar. A *másik* van a rács mögött, kiállítási tárgyként, hogy *ő* nézegethesse, esetleg csodálja, vagy kinevesse.

A másik ugyanezt gondolta. *Ő* van kívül, és a rácson túli csak arra jó, azért jött, hogy *ő* láthassa. Tekintetük egybekapcsolódott. Melyikük van fölül? A saját fajtája csúcsát melyikük testesíti meg, képviseli méltóbban?

A látszólag határozottabb, a rácson innen, órájára nézett. Kötelessége hívta, mennie kell. Végére is másoktól függ, nem a maga ura.

A másik, a rácson túl, engedett feszültségéből. Megszűnt a szemkontaktus. Pihenhet. Azt tesz, ami neki tetszik. Hát talán nem ő a csúcsleány?!

A kísértés

Igazából maga sem tudta volna megmondani, mikor formálódott meg zűrzavaros agyában a gondolat, hogy először nagyon gazdag, azután minél hamarabb, nagyon özvegy akar lenni.

Az ötlet megvalósításához egy jó házasság megkötésével fogott hozzá, elvett egy vagyonos, fiatal nőt, és kezdte beleélni magát abba, hogy ezentúl már mindig így lesz, bőven jut mindenre, korlátlanul szórhatja a pénzt, költhet magára, és persze, vállalkozhat. Mert az üzlet, az mindennél fontosabb volt a számára.

Azután, egyre gyakrabban fogta el a kísértés, hogy eredeti tervét megvalósítsa, vagyis, hogy a gyors gazdagodás után, a lehető leggyorsabban özvegy legyen. Elkezdett hát gondolkodni a következő lépésen. Hogyan szabaduljon meg az asszonytól, mielőtt még gyermekük születne?!

Azt tudta, ha gyermekük lesz, a leszármazott mindent „visz”, mindamelllett egy gyermek ellen, mégis csak képtelen lenne bármi gonoszságot elkövetni. Így hát maradt az eredetileg kitűzött cél, nevezetesen, hogy valamiképpen elteszi az asszonyt láb alól.

Ilyen helyzetekben nem jön rosszul, ha kéznél van egy jó barát, aki ráadásul ért a vegyszerekhez, lévén a foglalkozása gyógyszerész. Őt - tudta nélkül - oly módon vonta be a tervébe, hogy megkérte, adna valami hathatós „elalattószert” a kutyájának, ugyanis megszánta nagyon az öreg ebet, jobb lenne már annak, ha az örök vadászmezőkön nyargalászatna, hiszen elkopott a foga, megritkult a szőre, alig áll a lábán, s félig vak is szegény.

A gyógyszerész adott is valami port, bár a lelkére kötötte, vigyázzon vele, emberre is veszélyes lehet.

Hát épp ez volt a neki való szer! Rögtön használatba is vette. Ezt bátran megtehette, mivel öreg kutyája magától is kilehelte a lelkét, rá lehetett fogni, hogy az ő érdekében használta fel a port. Alig ásták el azonban a vén csontpusztítót, elhunyt - az alig félve asszony - feleség is.

Nagy volt a sírás-rívás, mindenki sajnálta a hátramaradottat, a korán özvegyesre jutott, szegény férjet.

A halottat azonban - a szokástól eltérően - nem ravatalozták fel otthon, hanem a templom melletti halottasházba vitték, azzal az utasítással, hogy mivel az ismeretlen eredetű, hirtelen halál az asszony arcát nagyon eltorzította, kell egy kis kozmetikázás, nehogy már csúful, rendezetlenül menjen a másvilágra. Az utasításban azonban az is benne volt, hogy a halottat ezután se tegyék közszemlére, hanem a szépítés után, azonnal zárják le a koporsót. Ne facsarítsa senkinek a szívét a kelleténél tovább a kedves halott látványa, főként ne a friss özvegyét, ki addig maga is sokat panaszkodott rakoncátlankodó szívére. A kérdés érthető volt, még a rokonság is méltányolta.

Az első, egyedül töltött éjszaka nem volt igazán nyugodt, a magára maradt férfi számára. Volt valamiféle rossz érzése, és érdekes, nem a tette következményétől tartott, egy egészen más, ismeretlen félelem szorította össze a szívét. Az ő rakoncátlankodó szívét, ami kivételesen igaznak bizonyult, valóban baj volt, a még nem is olyan öreg ketyegővel.

Közben a ravatalozóban is munkához látott az ügyes kezű, ámbár kicsit már fásult, halott kozmetikázó szakember. A fiatal férfi beöltözött, mint szokott, s biztos léptekkel indult a munkahelyéül szolgáló kis kamra felé. Határozott mozdulattal nyitott be az ajtón, mint aki tudja, a halottak már nem árthatnak senkinek, ők a legnyugodtabb, legbékétebb teremtményei a jóistennek.

A helyiségbe belépve azonban attól, amit ott látott, maga is majdnem halottá vált!

Egy asszony ült a koporsóban. Nem volt az már se fehér, se torz, olyan volt az arca, mint a nyíló rózsza, a karja gömbölyded és fehér, a haja csigákban kunkorodott telt vállaira. Az egyszerű csipkés öltözet is jól állt neki, inkább elábrándozó menyasszonynak látszott, mintsem kozmetikázásra váró halottnak.

Hát igen. A szer, emberre is veszélyes volt, ám csak átmenetileg bénította meg az asszonyt, aki ettől tetszhalottá vált. Egy nap elteltével azonban magához tért. Most a nyíló ajtó felé fordulva, a hirtelen fénytől hunyorogva bámult a belépő fiatalemberre.

Annak még a lélegzete is elakadt, de mivel bűnös nem volt, hát oka sem volt a félelemre. Hamar magához tért, s az asszony sürgető kérdésére, mármint, hogy hol is van ő most, bátran megmondhatta az igazságot.

Aztán, szó szót követett, hamar kiderítették, hogy nem volt azért olyan véletlen ez a hirtelen jött haláleset. Tenni is kellett azért valakinek, valamit.

Akkor eszébe jutott az asszonynak az a fűszeres halleves, amit utoljára a férje főzött, s amiből - bár kicsit szokatlanul kesernyés meg sűrű volt -, be is lakott, mert annyira kínálta, s egyre csak hajtogatta, megsértődik, ha nem eszik a főztjéből.

Eljött a másnap, s a lezárt koporsót látványosan elföldelték. A díszes sírhelyet sokan állták körül. Mindenki a zokogó férjet nézte és sajnálta, mondván, „Szegény ember, micsoda veszteség, alig fél éve házasodtak!”

Megvolt a tor is, rendben, aztán mikor hazament a gyászoló rokonság, a friss özvegy is nyugovóra tért. Már tudta, miért aggódott, de aggodalma tárgya egyszer s mindenkorra megszűnt: saját szemével látta elföldelni a felesége koporsóját.

Az álom azonban csak nem akart a szemére jönni. Egyfolytában az örökségen járt az esze, azt próbálta számba venni, mennyi is az annyi, ami most már csak egyedül neki jár, az ő élvezetét hivatott szolgálni.

Osztott-szorozott, s mikor kihozta a végeredményt, szája mosolyra húzódott, ám ekkor az ajtón váratlanul, halk kaparászás hallatszott. Talán a macska - futott át az agyán.

Az ajtó magától kinyílt, és a belépő kezében pislákoló gyertya, a felesége viruló arcát világította meg. Az asszony kedvesen, szelíden így szólt hozzá: házasársak vagyunk, úgy fogadtuk, jóban-rosszban együtt leszünk, ezért eljöttem érted.

Az egyre közeledő alak, mint egy lidércnyomás, közben odaért az ágyhoz, megragadta a karját és kezdte magával húzni...

A friss özvegyet reggel, hálószobája padlóján holtan találta meg, az egyik - felvidítésára látogatóba érkező - kedves rokon. Azt mondják, a szíve vitte el, ami tudottan rossz volt. Úgy látszik, nem bírta a szenvedést, belehalt a bánatba, bár az arcán nem a kegyes halál nyomai, hanem valami irtóztató rettenet ült, mintha kísértetet látott volna.

Az örökséget valaki elvitte a bankból, aki hiteles papírokat mutatott fel, így vitatni nem volt mit.

A faluban ezután, szerencsére, nem történt semmi említésre méltó. Ha csak az nem, hogy a ravatalozó fiatal, jóképű alkalmazottja, aki utoljára azt a váratlan hirtelenséggel elhunyt fiatalasszonyt kozmetikázta, állítólag megütötte a főnyereményt, és végleg elköltözött a faluból.

Az I. világháború kitörésének 100. évfordulójára**Frontkarácsony**

Szakad a hó. Még ez is. Nem elég, hogy a hetek óta tartó kemény fagyok majdnem több kárt okoztak bennük, mint a golyó, ami a lövészárkon túlról bármikor eltalálhatja őket.

A hó előbb csak fehérre festette a lövészárkok fekete falát, majd kibélelve a mély gödröt, puha takarót borított az ott gubbasztó katonákra. A sűrű hóesés elfedte a kilátást, azonban ez sem akadályozhatta meg, hogy a katonák előtt felderengjen az otthon képe. Most mindenki a szeretteire gondol, hiszen karácsony van, 1914 karácsonya.

Karácsony....Ki gondolta volna, hogy itt éri őket a tél. „Mire lehullanak a levelek, otthon leszünk.” Ezt mondta mindenki, és ők elhitték. Legalábbis, hinni szerettek volna benne. De még csak nyár volt, amikor a világegés elkezdődött, és az ősz akkor olyan távolinak tűnt.

Szenteste van. Ő itt kucorog korgó gyomorral, és a fejére hull a hó.

Talán az otthoniak is fáznak, és nincs ünnepi vacsora. De legalább együtt vannak. Lelki szemei előtt megjelent a nagy faasztal a vaskos üvegpoharakkal, középtűt a mázas kancsóban néhány fenyőág, körülötte a fehér tányérok. Karácsonykor a csorba szélűt is ki kellett tenni, mert ilyenkor többen ülték körül az asztalt, mint szokásosan, hétköznap.

Nem biztos, hogy hús is került az asztalra. Bár anyját ismerve, nyilván szerzett valahonnan legalább egy árva csibét, hogy az unokáknak mégis legyen egy kis hús. Ha kalács van, az „vizes” kalács, töltelék nélküli, hiszen a faluban senkinek nincs a ház körül mák, és a dió se terem meg feléjük, piacról venni pedig nem telik. Ilyen ínséges, háborús időben örülnek, ha a mindennapi betevő falatra jut.

Gyerekek. Hát igen, a nővére gyerekei. Talán egyszer neki is lesz. Most jobb is, hogy nincs. Mit aggódna érte a felesége, és mit aggódna ő, a gyereke miatt. Nem beteg, nem nélkülözik-e? Háborús időben a gyenge, hiányos táplálkozás miatt ez jogos aggodalom lenne.

Ezt ő csak gondolja, de a bajtársán látja, mit öröklődik. Pedig inkább érte kellene a családjának szorítania. A lábujjai ugyanis megfagytak, a lyukas bakancsot hiába bélelték ki a tábori sajtó lapjaival. Nyomasztó hírek, silány papíron. Nem csoda, hogy lefagyott a lába.

A bajtársának gyereke van. Már ha megszületett, és minden rendben van. Mert arról nem tud semmit. Az asszonya öt hónapos terhes volt, amikor bevonult. Hetek óta nem kaptak az otthoniak felől semmi hírt. A tábori posta befuccsolt. Talán a kemény tél az oka, meg hogy kényszerűen beágyazták ide magukat, állóháború alakult ki. Se ők nem mozdulnak sehová, se őhozzájuk nem ér el semmi. Legalábbis, hír a nagyvilágból régóta nem érkezett.

A legutolsó hír is baljós volt. Annak az ismerős, vörhenyes szőke hajú fiúnak, aki a tőlük harmadik faluban lakott, megírta az anyja, hogy a papa haldoklik. Már akkor se volt jól, amikor bevonult az unoka. Hogy elhúzódott a háború, az csak súlyosbította az állapotát. A háború senkire nincs jó hatással. Nem is lehet. Folytonos az aggodalom, a rettegés a fronton lévőkért. És mostanra a hírek is elakadtak. Nem is tudja, mi a jobb ilyenkor, ha jön hír, vagy ha nem.

A ponyvát, ami alatt meghúzódott, egyre vastagabban befedi a hó, szinte paplanként borul rá, csalóka látszatát keltve annak, hogy melegíti. Talán ha váratlanul mégis megérkezne az ellátmány. Az, amiről a szakaszpáncsnak azt mondta, küldték, de a rossz útviszonyok miatt, ebben a nagy hidegben, valahol elakadt.

Pedig most még csak nem is lönek rájuk. Az ellenség is „karácsonyozik”. Vajon nekik jut ennivaló? Előkotorta a bádogdobozt, és derékszíja csatjával próbálta lefeszíteni a tetejét. Egy kis keksz volt benne, még korábról maradt. Talán tudat alatt volt előrelátó, és erre a napra tartalékolta. Hogy neki is legyen karácsony...

A csontszáraz keksz végre ott volt a kezében. Elkezdte szopogatni, hogy tovább tartson. Sokáig forgatta a szájában, nem akarta lenyelni, hogy addig is abban a hitben tarthassa magát, étkezik. Úgy, ahogy az emberek szoktak, karácsonykor.

Most megint felrémlt előtte az otthona. A parasztház, a földes padlójú konyha a kemencével. A lobogó kemencetűz gondolatára kicsit mintha átjárta volna a meleg. És ekkor az orrában hirtelen érezni kezdte a sülő kenyér illatát. A gyomra összerándult, a szíve beléfacsarodott. Eszik-e még ő ropogós héjú, friss kenyeret valaha? Meddig tart még a háború? Ha nem ért véget őszre, itt ragadhatnak tavaszra, sőt nyárra és jövő őszre is... Talán sose lesz vége a háborúnak? Akárhogy is alakul, már semmi sem lesz olyan, mint régen volt.

Kidugta fejét a ponyva alól, mert még a hóesésen és a szél zúgásán keresztül is meghallotta, nem messze tőle valaki vinnogyva sír. Nem látta jól, de a hang, az elhelyezkedésükből kikövetkeztetve, attól a középkorú férfitől eredhet, aki a

mozgássérült feleségét hagyta otthon. Tanárember volt a házaspár mindkét tagja. Nehezen éltek, amióta az asszony lebénult. A férfi egyszer valamiért megnyílt neki, pedig nem volt bőbeszédű, és nem is nagyon közösködött senkivel. Ez az egyszerű kitárulkozás aztán számára sok mindent felfedezett. Szegény asszony. Vajon van-e aki segíti, a férje távollétében? Milyen karácsonya lehet az ilyennek? Másokra van szorulva, idegenekre. És pont akkor, amikor senki nincs olyan helyzetben, hogy adakozhatna. Legalább az övéi odahaza összetartanak. Mármint reméli, hogy a nővére segíti a szüleit, mégiscsak ő a fiatal, a nagyobb munkabírású.

Az őszi munkákban el is kellett a segítség. A földjük kicsi, afféle nadrágszíjparcella, de azért abban is megtermett a krumpli, a kukorica. A kertben meg az a kis zöldség. Azt az anyja egyedül is ellátja, de azért a szántóföldön elkel a segítség. Amíg ő odahaza volt, csinálta. Ki csinálta volna más?! Ő, a szülei kisebb gyereke, még otthon volt. Apjával együtt vitték a gazdaságot. Ha elhúzódik a háború, ebből is mi lesz? Az ő távollétében mindvégig nem támaszkodhatnak a családos lányukra a szülei.

Hirtelen észrevette, hogy a sötétben egy imbolygó, pici fénypont közeledik felé. Ösztönösen a fegyveréért nyúlt, de addigra már oda is ért a másik. A szakaszzparancsnok volt.

- Hogy van katona?- kérdezte az újonnan érkező. Kibír még pár órát karácsonyi vacsora nélkül? Most szóltak a főparancsnokságról, valami ételt össze tudtak szedni, kiküldik. Ha csak hőtörlesztbe nem fut a teherautó, akkor még ma éjszaka megkapjuk a menázsit.

Odébb húzódtok, hogy a szakaszzparancsnok is melléférjen. Láthatóan beszélgetni akart valakivel. Most már ketten kuporogtak az egyre nehező, hótól nyirkos ponyva alatt, amiben volt valami jó is. A másik ember, a bajtársa közelsége, ami kissé mintha felmelegítette volna őt is.

- Mire gondol katona? - fordult felé a szakaszzparancsnok. Biztos a hazaiakra, ami teljesen érthető. Karácsony van. Én mindig katona akartam lenni, de még én is úgy tartom, Szentestén a katonának otthon a helye. A szeretteivel.

És bár a kérdést ő tette fel, szinte szóhoz se engedte jutni a másikat. A szakaszzparancsnok magáról kezdett mesélni.

- Tudja, mindig kemény embernek tartottam magam. Bennem van tartás, és a kitartást, az összeszedettséget elvárom mindenkitől, az alám rendelt állománytól is. De az ember már csak olyan, hogy tervez. Vannak elképzelései a jövőről, ábrándjai, céljai, amiket szeretne megvalósítani. Én még a tavasszal azt terveztem, veszek egy kis házat, és megnősülök. Volt egy kis örökségem, gyűjtöttem mellé még egy keveset. Családot akartam alapítani. A menyasszonyom azonban, amikor elkezdődött a háború, kategorikusan kijelentette: ő nem akar hadiözvegy lenni. Hát gondolta volna, hogy az a nő, akit a gyermekeim anyjának akartam, így áll a dologhoz?! Itt és ekkor megmutatkozott, hogy mégiscsak rosszul választottam, rosszul terveztem az életemet. A házat se vettem meg, most már minem. Ha egyszer véget ér a háború, és marad a pénzből valami, újra kell gondolni az egész életemet. Nem is tudom, mi a jobb? Itt ülni, és nem aggódni, hogy mi van az otthoniakkal, vagy érezni azt, hogy odahaza valaki vár, sőt visszavár? Folyton rám gondol, lesi a híreket, levelet ír, hogy tartsa bennem a lelket, hogy buzdítson, hogy egyszer ennek is vége lesz...maga nem így gondolja, katona?

Sokáig hallgattak, hallgatták a ponyvára hulló hókristályok monoton kopogását. Megint a szakaszzparancsnok szólalt meg, mintha nem állná a csendet.

- Rossz itt egyedül. Egyedül, mert otthon nem vár senki. Persze a szavaimból ne a csüggedést vegye csak ki, én azért még nem adtam fel. Ezek magánéleti problémák, ami mindenkinek akad. És ez alól a kemény emberek se kivételek.

Érezte, hogy most már neki is illik szólnia. Nem akart barátságatlan lenni ezzel az emberrel, a feljebbvalójával, aki megosztotta vele a gondjait.

- Nekem még élnek a szüleim. Van egy nővérem is, családos, gyerekei vannak. Én is hazagondoltam. Rájuk, hogy vajon hogy boldogulnak. Így karácsony táján, különösen, ha nincs tennivalója, az ember összegzi az életét. Felértékelődnek a rokon, baráti kapcsolatok. Maradt otthon egy jó barátom, egy szánta fiú. Nagyon okos, van benne kurázszi, önként is bevonult volna. De neki meg az lett a veszteség, hogy akart volna jönni, de nem engedték, a hibás lába miatt. Biztos vagyok benne, hogy tartja a családdal a kapcsolatot, tán segít is nekik valamit. Rendes ember. De valamiért ő mást gondolt a háborúról. Azt mondogatta, nem hiszi, hogy őszre véget ér. A nagyhatalmak nem szokták ilyen hamar lefűjni a riadót. Marad a háború, ameddig a hatalommal bírók érdeke úgy kívánja. Ő tanult ember, mármint a barátom. Most egyelőre úgy látszik, az ő igaza jött be. De azért a remény él. Bennem legalábbis. Mindenkinek az lenne a legszebb karácsonyi ajándék, ha véget érne a háború. Hiszen már úgyis nagy a veszteség, miért haljanak meg még többen?!Kinek jó az?! Az egyszerű embernek bizonyára nem. És én úgy látom, a lövészárkok tele vannak egyszerű emberekkel...

Egy darabig mindketten hallgattak. Hogy teljen az idő, vagy hogy legalább annak az érzetét keltsék, a lövészárkokban is lehet kulturáltan viselkedni, társas, közösségi kapcsolatokat fenntartani, ismét a szakaszzparancsnok szólalt meg.

- Magát várja otthon valaki? Már úgy értem, a szűkebb családján kívül.

Ezen el kellett töprengenie. Vajon miként gondol rá az a lány, aki valamikor iskolatársa volt, és az utóbbi években néhányszor, amikor összefutottak, élénk érdeklődést mutatott iránta. Ha találkoztak, mindig szakított rá időt, hogy hosszasan elbeszélgessenek. Tudja róla - legalábbis, amikor ő bevonult, még úgy volt -, nem kötelezte el magát senkinek. Szemrevaló lány, falusi viszonylatban kifejezetten csinosnak mondható. Még a városi lányokkal összevetve is. Egyszer-kétszer meg is táncoltatta a szüreti, na meg a karácsonyi bálokon. És szinte észrevétlenül, gondolatai megint csak visszakanyarodtak a karácsonyhoz. Ha most otthon van, talán sorsdöntő is lehetett volna számára ez az idejű karácsony. Ha nincs a háború, és ő otthon van. Mint egy egyszerű gazdálkodó, aki a földet túrja, de boldog és elégedett, mert van tennivalója, van értelme és látható eredménye is a munkájának. Egy földműves, aki élvezzi a szorgos munkája gyümölcsét, és arra alapozva házasodik. Ő megtette volna. Most már szinte bizonyosra vette, ha otthon van, megkéri a lány kezét. Miért is ne?! Egyszer csak el kell kezdeni az életet, a családalapítással se lehet örökké várni.

- Nincs, nincs senkije, aki a szülein és a testvérén kívül - beleértve a barátját is - odahaza várna?

A megismételt kérdést már modortalanság lett volna válasz nélkül hagyni.

- De, van egy lány. Legalábbis, azt hiszem, gondol rám. Tudja, hogy bevonultam. Amikor utoljára beszéltem vele, aggodalmat éreztem ki a hangjából. Mintha látatlanban is féltett volna. Ez azért reménykeltő, nem?!

A szakaszparancsnok bólintott. Az, reménykeltő.

- Tulajdonképpen nem volt még közöttünk komolyabb kapcsolat, de ahogy nekem, másnak se volt elkötelezve a lány. Ha most otthon vagyok, biztosan megkérem. Igent mondott volna.

- Az jó, ha igent mondanak az embernek - nyugtázta a szakaszparancsnok. Nekem is keresni kellene a háború után valami jóra való lányt, vagy asszonyt. Esetleg hadiözvegyet, aki tudja, mit jelent a háború. Jó lenne lecsendesedni, nyugodtan élni. Hiszen békében is kell a katona. Arra, hogy kiképezzen másokat, vagy csak egyszerűen, hogy legyen, aki készenlétben áll, ha a hazát támadás fenyegetné. A katona hasznos ember, nem?! De a katona is élni akar. Itt élesben megy minden. Nem tudom, lesz-e alkalmunk, magának és nekem, egyszer még az életben a leánykérésre?! Ne is hallgasson ide. Amit mondtam, felejtse el. A katona azért megy a csatába, hogy győzzön. Nem lehet feladni, mert akkor nincs semmi értelme. Annak se, hogy itt vagyunk, és talán annak se, hogy megszülettünk. Valamit inni kéne. Ilyenkor inni kell a férfiembernek, mert ellágyul. Megbicsaklik az önbizalma, és kételkedni kezd. Nem csak önmagában, mindenben. Pedig azt nagyon nem szabad. Különösen nem a csataterén. Látja, agyamra ment ez a hideg. Hogy csak szakad a hó, és nem jön a menázi. Már egy forró teáért is hálás lennék, hátha még egy gyűszűnyi rumot is kapnánk. Csak úgy, a karácsony tiszteletére.

A közelben megint felhangzott a vinnyogó sírás.

- Ez melyik? - kérdezte a szakaszparancsnok.

- A tanár - felelte ő. A rokkant feleségét siratja. Az meg otthon valószínűleg őt. Nem is tudom, melyikük a nyomorultabb. Talán ez itt. Mert tudja, hogy segíthetne, ha otthon lenne. De a hivatalban azt mondták, az asszonynak a férjén kívül van más rokonsága is, gondoskodjanak róla ők. Megtehetik. A nő fivérei már idősebbek, őket nem rukkoltatták be.

- Szegény asszony, szegény ember - a szakaszparancsnok sóhajtott, aztán felállt, hogy a többi katonához is szóljon pár bátorító szót. Ha másról nem, a közeledő menázsiról.

Mit tudna itt az ember mást, reménykeltőt mondani? Az étel, már az is egyenlő a reménnyel. Hogy nem hálnak éhen. Legfeljebb elesnek a csatában, de éhen nem hálnak. Erről gondoskodnak azok, akik ide küldték őket.

Ahogy a hétrét görnyedő alak egyre távolodott tőle, arra gondolt, egyformák ők. Sérülékeny, érző emberek. Mindegy, hogy ki, milyen poszton van, egyszerű honvéd vagy szakaszparancsnok, mi a gondja, milyen volt az addigi élete, milyen jövő vár rá. Most ide vannak együvé rendelve, a sors által toborozva, hogy együtt, egy végtelen hosszúságú lövészárokban karácsonyozzanak. Már szinte nem is csupán bajtársak, családtagok. Jobb híján. Egy nagy család tagjai. Az emberiség nagy családjaé, amely nem bír nyugton maradni, és időről-időre háborút provokál. Persze, sohasem azok esnek el a csataterén, nem azok kuporognak ázott ponyva alatt, éhségtől görcsbe rándult gyomorral, akik kitalálták a háborút.

Ezt a karácsonyt az egyszerű honvédek nem akarták itt, együtt tölteni a lövészárokban. Odahaza mindenkit vár valaki. Azt is, aki esetleg még nem is tudja, kicsoda lesz az illető.

A karácsonyt nem azért találták ki, hogy az ember azt a lövészárokban, a szeretteitől távol, éhezve, fázva, nyomorúságos körülmények között töltsse.

Hol itt a szeretet?!A szeretetnek pedig mindenütt ott kéne lennie. Különösen karácsonykor. A szeretet nem fáradhat el, a szeretetnek élnie és érződnie kell.

Nem szokott költői észjárással gondolkodni, ennek ellenére úgy érezte, megszállta az ihlet, a karácsonyi áhítat. Ellágyították a saját gondolatai, rabul ejtette a karácsony szelleme.

Ismét végiggondolta, kikkel van itt együtt, kik is alkotják ezt az ideiglenes családot körülötte? A fiatal, vörhenyes szőke honvéd, a sírdogáló tanárember, a szakaszparancsnok, a többi, távolabb gubbasztó bajtársa, akik ugyan térben távol vannak tőle, azonban lélekben itt vannak közvetlenül mellette, vele együtt a lövészárokban, karácsonykor.

Hajnalodott. Megszelídült az időjárás, a súlyos, sötétszürke felhők felszakadoztak, egyre csendesebben esett, lassan már csak szállingózott a hó. Valahol, előbb vagy utóbb, a nap is felkel.

Jobbra tőle, a sírás elcsitult, úgy látta, a szakaszparancsnok a tanárember vállán nyugtatja a kezét, és halk hangon valamit, vélhetően vigasztaló szavakat mormol neki.

A pillanatnyi csöndben jól hallatszott egy közeledő teherautó motorjának berregése, ami a menázsival talán elhoz nekik is egy darabka karácsonyt. Még ha kicsit megkésve is...

Szellemes

A függöny meglibbent, amikor becsukta a teraszajtót a szokásos esti, lefekvés előtti szellőztetés után. A kulcsot még nem fordította rá, mit lehet tudni, nem esik-e be hozzá egy kései látogató.

Miközben a konyha irányába haladva azon járt az esze, mit fog vacsorázni, a keze ügyébe eső dolgokon automatikusan babrált valamit. A hamutartót szimmetrikusan az asztal közepére tolta, a vázában lévő virágcsokrot lazábbra igazította, egy kép sarka se tűnt vízszintesnek, és a csipketerítőn is muszáj volt simítani egyet. Végül is, ő precíz nő. És mivel egyedül él, a gyerekek már kiröpiültek otthonról, nem szükséges máshoz alkalmazkodnia, miért ne vehetné körül magát olyan tökéletes renddel, amilyent csak megkíván?

Gondolati síkon felrémlt előtte a hűtőszekrény tartalma, mit is enne legszívesebben? Talán egy szelet rozskenyeret, zöldfűszeres sajtkrémmel megkenve, hozzá meleg teát ihatna. Esetleg egy-két szelet baromfipárizsit, mert momentán nem volt biztos abban, maradt-e még az ominózus sajtkrémből.

A konyhába érve, meglepetéssel tapasztalta, hogy terítve van a vacsorához. Az asztalon, a tányér mellett, szép rendben ott sorakoztak a kés, a szalvéta, na meg a kedvenc csészéje. A vaj is oda volt készítve a keze ügyébe, és bontatlan, nejlon fóliában a párizsi.

Úgy látszik, a precízégem mit sem változik, továbbra is, következetesen előrelátó vagyok, mint amilyen mindig is voltam. Csupán a memóriámmal lehet valami baj – gondolta. Nem emlékezett ugyanis, hogy előzőleg már döntött a vacsorájáról, és meg is terített. Ez nyilván még az esti kertlocsolás előtt lehetett – futott át az agyán. Továbbszöve a gondolatot, arra a következtetésre jutott, hogy a rövidtávú memóriája már nem működik olyan jól, mint fiatal korában.

A tűzhelyhez lépve, újabb meglepetés érte: a tea még egészen meleg volt, mintha csak akkor vették volna le a forró lapról, bár a tűzhely nem volt bekapcsolva. Pedig arra biztosan emlékezett, hogy ebéd után főzte, és azóta órák teltek el. Kiváló hőszigetelése lehet ennek az edénynek – konstataulta elégedetten. Amikor étkezés után visszatette a vajat, a szemébe tűnt, hogy a frízsider ajtajára tűzött cetlin, a vásárlandók között, a legelső tétel a zöldfűszeres sajtkrém. Na, ezt se ellenőrizte le, hogy maradt-e még a sajtkrémből. De legalább korábban, az eszében volt, és mivel - ezek szerint - elfogyott, jó előre felírta, hogy el ne felejtse.

A vacsoraedényt hol elmosta, hol meg eltette másnapra, most ez utóbbi mellett döntött. Nagyon vágyott már egy meleg zuhanyra, ezért egyenesen felment az emeleti hálósobába.

Az ágyán kiterítve feküdt a hálóingé, mellé odakészítve egy törölköző a köntössel, és a papucs is rendben ott állt az ágy előtt. Hát igen, az én közismert precízégem – gondolta. Egészen meg volt elégedve önmagával. Cipőt váltott, és karján a hálóinggel meg a törölközővel, a fürdőszoba felé indult. A zuhany nagyon jólesett, mint ahogy várta. Csak amikor megtörölközött, gondolt arra, hogy hol is a köntöse, mintha az ágyon maradt volna. Csak megszokásból nyúlt a fogas felé, és lám, a köntöse ott lógott. Hát én még magamnak is tudok meglepetést szerezni – mormogta fennhangon. Minek sottogna, hiszen egyedül van az egész házban.

Leült a televízió elé a kanapéra, lábait maga alá húzta és ráborította a fürdőköpenyt. Ha így aludnék el a tévé előtt, reggelre megfáznék - futott át az agyán -, de mivel egyelőre érdekelte a műsor, hát nem akaródzott neki felkelni egy takaró miatt.

Aztán fokról-fokra álmosabb lett, már a műsor sem kötötte le a figyelmét, és lassan eldőlt a kanapén. A készüléken egy darabig még futott az adás, aztán az üres, fényes képernyő sísteregni kezdett...

Reggel a kanapén ébredt, pedig nem állt szándékában az ágya helyett, ott aludni. Viszont a takaró remekül melegítette, biztosan nem fázott meg. A tévé is kikapcsolva, lám, milyen figyelmes és gondos is ő.

A konyhába úgy ment le, hogy egyetlen gondolata se forgott a reggeli körül. Nem érezte, hogy éhes lenne. A vacsoraedénynek hűlt helye volt, ennek örült, hogy előző este mégiscsak elmosogatott. Amikor a teraszajtó zárjában a kulcsot elfordította, magában megint konstataulta, hogy azért a biztonságról soha sem feledkezik meg, legyen bármilyen késő, hiszen az este nem is egyre, kettőre zárta az ajtót.

Kilépett a teraszra, hogy a friss levegőből egy jó nagyot kortyolhasson.

A hálósobában közben a következő különös párbeszéd hangzott el:

- Én ezt már nem bírom tovább! A jó szellemnek is elege lehet egyszer!

- Mesélj, mert mindjárt mennem kell, csak egy percre röpiültem be hozzád.

- Mert csak mindig magát dicséri! Hogy milyen precíz, milyen előrelátó. Már rég ellopták volna a feje felől a tetőt, ha nem zárom be minden este a teraszajtót. Odébb rakom a széket az útból, amikor sötétben tapogatózik a villanykapcsoló után. A ház is leégett volna, ha nem kapcsolom ki a villanyfőző lapját. Nem lenne itthon egy falat étel sem, ha nem írnám fel, mi fogyott el, mit kell vásárolni. Már százszor is tüdőgyulladást kapott volna, de én folyton betakarom, amikor elalszik a tévé előtt. Na, de a készülék is tönkremenne, az örökös éjszakai üzemeléstől!

- Mít akarsz tenni?

- Felmondok! Nem bírom, hogy semmin nem lepődik meg, mindenben csak a saját precízségét, előrelátását értékeli.

Ezzel a csukott ablakon, a vendégét előre engedve, kisuhant a jó szellem. Köntöse utána tekergőző, hosszan elnyúló vége beleakadt a párkányon álló virágládába, és leverte azt. A teraszon levegőző asszonynak éppen a fejére esett, de azt a jó szellem nem látta. Messze járt már, hogy másutt, másokkal, sok, hasonló jót cselekedjen...

Illusztráció: Keglovich T. Milán

~ ~ ~ ~ ~